Щодо композиції — це переважно орнаментальне заповнення поверхні стін повторенням окремого мотиву чи мотивів.

1) Одиничний чи окремий мотив може повторюватися в розміщенні за схемою скісної сітки (табл. XIV). З цієї композиційної схеми користують особливо в тих випадках, коли мальованням укривають усю стіну чи навіть усі стіни в хаті; повторюваний мотив буває або ціла рослинна гілочка, або одна якась її частина квітка, напр. У цьому останньому разі, коли багато разів повторюється той самий мотив і до того ж нескладний, уживають трафарету, квітки-рожиці, вирізаної з картоплини.

2) Абож окремий мотив повторюється вертикальними рядами за схемою прямої сітки, відокремленими один від одного кольоровими смугами.

Коли заповнюють двома повторюваними мотивами, можна помітити таке розміщення:

3) Один з мотивів, дрібніший, повторюється більш-менш рівномірними масами, що серед них виділяється другий, більший мотив.

4) Або орнамент будується з повторення похилених смуг, даних у кольоровім чергуванні і вкритих рослинним мотивом.

«Мальована-шпалери» зчаста облямовують бордюром і згори і знизу.

З досліджених сіл надто багате на цей ґатунок мальованих було, либонь, село Мишурин Ріг (Кременчуцької округи). На момент, як я відвідала це село, а саме навесні 1927 року, в ньому були ще хати, де всі 4 стіни розмальовані були під шпалери. І саме в цім селі особливо виразно позначавсь процес заміни творчости селянок фабричними виробами — заміни мальована під шпалери паперовими шпалерами фабричного роблива.

По багатьох хатах, де давніше було «мальована-шпалери», висіли тепер шматки купованих шпалерів із паперу. Люб'язні господарі охоче показували під шпалерами, віддираючи їх, лишки мальована, що тут колись було. На той час вони вже були побабілювані, але прослідки анілінових фарб дозволяли виразнісінько бачити їхню композицію.

А незабілене «мальована-шпалери» можна було бачити по коморах. На стінах, у ряді інших одиничних мотивів, їх дано смугами. Це мальована в коморах — проба молодих дівчат.

Настінне мальована, вигнане з хати, тулиться в коморах у цім селі, що ще так недавно багате було на мальована[1], але тепер переживає процес вимирання їх, даючи дослідникові змогу спостерігати, як одбувається цей процес у характеристичних його виявах.

VI. Мальована, що облямовує вікна та двері.

В усіх досліджених селах дуже поширене мальована, що облямовує вікна та двері. Його можна бачити не тільки на внутрішніх стінах хати та інших будівель, але зчаста, як згадувано вже, і на надвірніх. Стіна навколо вікон та дверей — то прегарне поле для мальована, а рямка уможливлює нові композиції, і селянка-художниця розв'язує іноді в цім малюванні проблему композиції з дивовижною сміливістю й викінченістю. Як відомо, на Україні віддавна прикрашувано двері й вікна, їх обвішувано часом килимами, і мало не в кожній хаті їх обвішували й обвішують вишиваними рушниками; українці звикли бачити двері і вікна своєї хати в барвистім облямованні.

Килими мало не повиводилися з щоденного вжитку, рушники теж починають виводитися, до послуг лишаються фарби, адже дати мальована куди швидше й дешевше, ніж вишити рушник.

Зв'язок наступности поміж старовиннішим способом орнаментувати вікна й двері своєї хати та сьогочасним, поміж вишиваними рушниками та мальованням, — цей зв'язок чи не найвиразніше ми бачимо на тім мальованні, що композиційно імітує вишиваний рушник. Його дають тільки на стінах усередині хати, інколи над дверима, але частіше над вікнами, як і полотняні рушники, частіше вішають над вікнами, ніж над дверима. Композиція цього мальована відтворює композицію пізніших вишиваних рушників, а саме тих, що й тепер ще мають їх селяни, часто сховані у скринях. Це рушники з кінця XIX і початку XX ст. (табл. XV).

Найрізноманітніші композицією рушники з села Петриківки. Вони, як і все мальована цього села, — не на самім ґрунті стіни

[1] «Вѣстникъ Екатеринославскаго земства», 1904 г., №№ 2, 3. Стаття Д. І. Яворницького: «Къ исторіи нашего края», стор. 58.